

Seernes redaktør: Rapport om 'Grønlandssagen'

Hermed fremsendes rapport fra seernes redaktør til TV 2s bestyrelse og direktion.

Rapporten gør i hovedtræk rede for:

1. Opsummering og præmisser for undersøgelsen
2. Tidslinje
3. Parternes forklaringer
4. Hemmelig kilde
5. Journalistisk afvejning
6. Læren af forløbet
7. Konklusion

1. Opsummering og præmisser for undersøgelsen

Fire dage før valget til Grønlands folkevalgte forsamling Inatsisartut offentliggjorde TV 2 langfredag 2. april 2021 artiklen "Bejleren til at blive Grønlands nye leder undlod at erklære sig inhabil i to sager" på TV2.DK.

Underrubrikken lød: "Formanden for Inuit Ataatigiit (IA), Múte B. Egede, er lige nu favorit til at blive landsstyreformand i Grønland efter parlamentsvalget på tirsdag".

TV 2s artikel udgjorde med andre ord en potentielt sprængfarlig politisk sag, som kunne have påvirket valget.

Påstandene i det 11 sider lange anonyme notat og "journalistbrief", som lå til grund for artiklen, var imidlertid ikke faktatjekket på afgørende punkter, ligesom artiklens hovedperson, den grønlandske politiker, partiformand og nuværende landsstyreformand Múte Bourup Egede, ikke var blevet forelagt de graverende påstande inden offentliggørelsen, så han kunne svare for sig.

TV 2s etiske retningslinjer og Pressenævnets 'Vejledende regler for god presseskik' foreskriver, at "oplysninger, som kan være skadelige, krænkende eller virke agtelsesforringende for nogen, efterprøves i særlig grad, inden de bringes, først og fremmest ved forelæggelse for den pågældende".

Om faktatjek hedder det i de 'Vejledende regler for god presseskik', at "det er mediernes opgave at bringe korrekt og hurtig information. Så langt det er muligt, bør det kontrolleres, om de oplysninger, der gives eller gengives, er korrekte", mens TV 2 i sine etiske retningslinjer anfører, at "TV 2 undersøger altid en sag så grundigt som muligt. TV 2 baserer sig som hovedregel ikke på en enkelt kilde og sikrer altid, at de personer, som en sag drejer sig om, har mulighed for at få deres synspunkt frem".

Efter min opfattelse var artiklen således i strid med såvel Pressenævnets som TV 2s egne regler på området.

TV 2 valgte i april at beklage og dementere artiklen, herunder også i 'Presseløgen', men efter at der var stille om sagen i knap to måneder dukkede den igen op i medierne 7. juni 2021, da Ekstra Bladet offentliggjorde artiklen 'Afsøring: TV 2-boss stod bag falsk valgbombe'.

Sagen eskalerede med flere artikler i medierne de følgende uger, hvor den ansvarlige redaktionschef som konsekvens af sagen stoppede på TV 2.

På den baggrund opfordrede TV 2s nyhedsdirektør 17. juni 2021 seernes redaktør til at undersøge sagen med henblik på en uafhængig afdækning af det redaktionelle forløb.

Seernes redaktør har i henhold til TV 2s public service-tilladelse til opgave at "overvåge TV 2 DANMARK A/S' behandling af henvendelser fra seere, herunder klager over TV 2 DANMARK A/S' virksomhed, med henblik på at sikre en høj programetik og journalistisk standard i den samlede programvirksomhed på TV 2".

Redaktøren kan som led i sin virksomhed fremsætte kritik, afgive henstillinger eller i øvrigt fremsætte sin opfattelse af konkrete sager eller redaktionel praksis.

Seernes redaktør udtaler sig ikke på TV 2s vegne, men som en uafhængig instans med indsigt i journalistik og redaktionel praksis – som en seernes "ombudsmand". Det har været vigtigt for mig, at jeg som seernes redaktør har frie rammer til at afgøre, hvad jeg finder relevant at inddrage i min undersøgelse – hvilket TV 2s bestyrelsesformand i øvrigt har støttet i sin redegørelse om 'Grønlandssagen' af 8. juli 2021 til kulturministeren. En redegørelse, som jeg samme dag har modtaget i kopi.

Som grundlag for undersøgelsen har jeg fået adgang til relevant redaktionelt materiale og korrespondance og til at interviewe medarbejdere og chefer på TV 2. Det er vigtigt at understrege, at det har stået alle involverede personer frit for, om de ønskede at afgive mundtlig forklaring til seernes redaktør, hvilket de alle har medvirket aktivt til.

Det har været et vilkår for seernes redaktørs undersøgelse, at TV 2 ikke ønsker at oplyse, hvem der var kilde til notatet og det såkaldte "journalistbrief". For at opretholde kildebeskyttelsen er materiale i sagen derfor tilgået seernes redaktør i anonymiseret form, således at passager, som kunne identificere kilden er streget over.

Jeg har i forbindelse med sagen oplyst til TV 2s direktion, at min undersøgelse har fokus på at afdække det konkrete hændelsesforløb på redaktionen – herunder også spørgsmål om journalistisk afvejning af eventuelle motiver – i forbindelse med publicering og korrektion af artiklen med henblik på at lære af sagen og forhåbentlig undgå, at noget lignende sker igen.

Jeg har helt bevidst valgt ikke at faktatjekke påstandene i det i alt 11 sider lange tip. Efter min opfattelse ligger det uden for undersøgelsens rammer i en sag, hvor TV 2 har valgt at dementere og beklage artiklens udokumenterede påstande. En beklagelse, jeg fuldt ud kan tilslutte mig som seernes redaktør.

Jeg har i øvrigt i forbindelse med sagen noteret mig, at Grønlands landsstyreformand Múte B. Egede senest i Berlingske 19. august 2021 har varslet en politianmeldelse mod TV 2 med henblik på strafferetlige konsekvenser.

2. Tidslinje

Her følger en kronologisk gennemgang af forløbet, der førte op til offentliggørelsen 2. april 2021 af artiklen om Múte B. Egede og de efterfølgende rettelser samt sletning og beklagelse af den oprindelige artikel 4. april om aftenen - to dage før det grønlandske valg 6. april 2021.

Gennemgangen giver et indblik i de redaktionelle processer og baserer sig blandt andet på skriftlige, daterede kilder, herunder mailudvekslinger mellem de involverede.

De vigtigste personer er:

Redaktionschef A, som til daglig arbejder primært med specialprogrammer på TV 2 NEWS, men var overordnet ledelsesansvarlig for planlægning af TV 2 Nyhedernes dækning af valget i Grønland 6. april på begge kanaler. Redaktionschefen leverede tippet til historien om Múte B. Egede til redaktionen på TV2.DK. Redaktionschef A var som nævnt fra TV 2 NEWS og var derfor normalt ikke involveret i udgivelser på TV2.DK.

Redaktør B, der som forsideredaktør på TV2.DK havde dagvagt langfredag 2. april og dermed det redaktionelle ansvar på dagen. Redaktionen holder ligesom TV 2 NEWS primært til i Newsroom på TV 2 på Teglholmen i København. Redaktør B, som ikke har overordnet ledelsesansvar, overtog historien fra redaktionschef A.

Udlandsjournalisten, som leverede det første, foreløbige udkast til artiklen om Mute B. Egede. Udlandsjournalisten fik tippet fra redaktionschef A 30. april og gav efter to dages arbejde sagen videre til en kollega. TV 2's udlandsredaktion hører hjemme på Kvægtorvet i Odense, men på grund af coronarestriktioner arbejdede udlandsjournalisten hjemmefra de to dage.

Udlandsjournalist 2 havde vagt langfredag 2. april 2021, men var kun kortvarigt inde over sagen, inden vedkommende af logistiske årsager blev sat på andre opgaver.

Reporteren havde dagvagten på TV2.DK langfredag 2. april og overtog historien fra kollegerne på udlandsredaktionen. Reporteren skrev den version af artiklen om Múte B. Egede, som blev udgivet kl. 14.58 samme dag. Reporteren sad i Newsroom på Teglholmen i København sammen med redaktør B.

C-vagten er den øverste redaktionelt ansvarlige på dagen for alle Nyhedsafdelingens udgivelser. C-vagten er bagvagt for redaktører og redaktionschefer i etisk og journalistisk vanskelige sager. Vagten går fra kl. 23-23 og langfredag var C-vagten en redaktionschef med fast arbejdssted på TV 2 i Odense. C-vagten afholder blandt andet morgenmøde med redaktører fra Nyhederne, NEWS og TV2.DK, hvor dagens vigtigste historier bliver sat i gang.

26. juli 2018: Lokalavisen Kujataamiu i Qaqortoq i det sydlige Grønland oplyser, at "op mod 50 tons rådne økologiske grønlandske kartofler bliver smidt ud af slagteriet Neqi A/S i Narsaq". I en anden artikel i samme udgave af avisen oplyses det, at "Neqi A/S har i 2017 været presset af Selvstyret til at indhandle flere kartofler end selskabet kan afsætte".

"I 2017 er der indhandlet kartofler, som slet ikke på forhånd har haft den fornødne kvalitet til at kunne blive videresolgt til kunderne", hedder det således i en meddelelse fra selskabet, som oplyser, at man ikke kommer til at "skulle smide kartofler ud i samme omfang som tidligere".

12. februar 2020: Lederen af partiet Inuit Ataqitigiit (IA) Múte B. Egede offentliggør et opslag på Facebook om, at "rygterne cirkulerer", og at "nogle politiske modstandere pt. spreder rygtet om, at jeg som nytiltrådt naalakkersuisoq (minister, red.) i 2016, havde været med til at forhøje landbrugsstøtten, og at jeg angiveligt skulle have stiftet et selskab til den lejlighed. Desuden vil rygtet vide, at jeg skulle have likvideret selskabet med stor fortjeneste i 2017 ud fra landbrugsstøtteforhøjelsen ved Finansloven 2017".

Múte B. Egede konkluderer blandt andet i opslaget, at "det er en absurd anklage. Jeg har spillet med helt åbne kort, fulgt retningslinjerne og som beskrevet foroven har jeg ikke på nogen måder prøvet at skumme fløden."

21. februar 2020: Avisen Sermitsiaq.AG offentliggør et anonymt læserbrev på grønlandsk med kritik af Múte B. Egede om inhabilitet i sag om milliontilskud til fåreavlen og afviklingen af hans selskab – samt på dansk en artikel, hvor han afviser påstandene. Avisen har tilsyneladende ikke faktatjekket påstandene, men refererer Múte B. Egedes svar, som ligger på linje med hans oven for omtalte opslag på Facebook.

20. november 2020: Konsulentfirmaet Nordic Consulting Group afleverer på bestilling fra det grønlandske landsting, Inatsisartut, rapporten "Integritetsstudie Grønland" om korruption, der opleves "som alvorlig og forværret af befolkningen i Grønland".

Det tilføjes i rapporten, at der er "flere steder, hvor lovgivningen ikke er gennemskuelig og derfor svær at administrere og kontrollere".

Tilsvarende fremgår det af rapporten, at i modsætning til medlemmerne af den folkevalgte forsamling, Inatsisartut, er ministre i regeringen, Naalakkersuisut, "ikke omfattet af kravet om at oplyse deres hverv og økonomiske interesser, hvilket kan give grobund for rygtedannelser om deres personlige økonomiske interesser".

Ifølge § 25 stk 2 i Inatsisartutlov nr. 26 af 18. november 2010 om Inatsisartut og Naalakkersuisut skal formanden for Inatsisartut, formanden for Naalakkersuisut eller et medlem af Naalakkersuisut i stedet søge Udvalget til Valgs Prøvelse om godkendelse, hvis de ønsker at bevare nogle af deres hidtidige hverv eller erhverv.

I henhold til lovens § 25 stk. 3 meddeler formanden for Naalakkersuisut derefter formanden for den folkevalgte forsamling, hvilke hverv og erhverv regeringens medlemmer har tilladelse til at varetage.

Den 58 sider lange rapport påpeger en række kritisable forhold og "skal danne grundlag for en redegørelse fra Naalakkersuisut (landsstyret, red.) til Inatsisartut, som skal fremlægges på vintersamlingen 2021".

22. marts 2021: Avisen Sermitsiaq.AG offentliggør en artikel om Transparency Internationals undersøgelse "Global Corruption Barometer 2020 – Hovedkonklusioner fra Grønland", som viser, at mange borgere i Grønland ikke tør anmelde korruption og magtmisbrug.

Ifølge Transparency International Greenland viser undersøgelsen, at 53 procent af respondenterne mener, at "nogle" medlemmer af regeringen Naalakkersuisut og landstinget Inatsisartut misbruger deres magt.

16% mener, at "de fleste" gør.

De 707 respondenter blev spurgt til, hvad de mener er årsagerne til, at flere sager om magtmisbrug ikke bliver indberettet. Det er meget tydeligt, at der hovedsageligt er tale om tre årsager. Folk er bange for

konsekvenserne (28%), manglende viden om hvor man skal indberette (25%), og at folk kender hinanden for godt (21%).

Transparency International Greenland mener, at netop fordi det grønlandske samfund består af flere små tætte "alle-kender-alle-samfund", så er der behov for at oprette tilgængelige kendte, trygge muligheder for at anmelde korrupsion. Der er brug for at skabe en tillid til, at det gør en forskel at anmelde korrupsion. Her må de enkelte arbejdspladser og kommuner gerne i samarbejde med enkeltpersoner og civilsamfund vedtage åbne og kendte veje til at anmelde korrupsion.

25. marts 2021: Redaktionschef A fra NEWS, som havde ansvar for planlægningen af TV 2 Nyhedernes dækning af det grønlandske valg, sender en mail med et link til artiklen <https://sermitsiaq.ag/folk-toer-ikke-anmelde-korrupsion> til TV 2 Nyhedernes udsendte medarbejdere i Grønland samt en journalistisk planlægger på udlandsredaktionen i Odense.

Artiklen refererer undersøgelsen Global Corruption Barometer 2020's konklusioner fra Grønland, hvoraf det blandt andet fremgår, at en stor del af befolkningen mener, det er svært at anmelde mistanke om korrupsion, fordi man lever i små tætte samfund, hvor "alle kender alle".

I mailen fra redaktionschef A, som til daglig arbejder på TV 2 NEWS, var samtidig vedhæftet et otte sider langt journalistisk "tip" med et "Notat vedrørende sammenblanding af ministergerning og privatøkonomiske interesser" samt et tilhørende tre siders "Journalistbrief: MBE". Notatet og journalistbriefet handler om lederen af partiet Inuit Ataqitigiit (IA) Múte Bourup Egede, der endvidere er tidligere naalakkersuisoq (minister) for råstoffer.

Samme eftermiddag sender redaktionschef A en kopi af samme mail med "info om Múte-historien" til en medarbejder, som tager sig af oplining af aftaler i Grønland, idet hun skriver, at "Kielsen, Lars Emil og Múte selv er vel umiddelbart de oplagte at tale med?"

Historien bliver imidlertid afvist af TV 2s udsendte journalister, som opfatter den som en "graversag", der ikke kan løftes af dem til Nyhederne eller NEWS. Holdet har desuden i de foregående uger været ramt af karantæne på grund af corona-restriktioner, dårligt vejr, aflyste fly og lignende, og de har således rigeligt andet at se til op til valget.

Opgaven bliver derefter af redaktionschef A overdraget til en skrivende udlandsjournalist på redaktionen hjemme i Danmark, så den kan blive bragt som artikel på TV2.DK frem for som indslag i Nyhederne og på TV 2 NEWS.

31. marts 2021: Journalisten på TV 2 Nyhedernes udlandsredaktion lægger en foreløbig artikel under overskriften "Grønlands måske kommende landsstyreformand involveret i korrupsion" i TV 2s interne CMS-system, hvor man blandt andet kan skrive kladder til artikler, som andre medarbejdere kan arbejde videre med.

Udkastet til artiklen citerer fra Múte B. Egedes forsvar på Facebook 12. februar 2020, som der også indlejres et uddrag fra, ligesom der er afsat plads til kommentarer fra daværende landsstyreformand Kim Kielsen. Der er til gengæld på daværende tidspunkt ikke afsat plads til en kommentar fra Múte B. Egede.

1. april 2021: Udlandsjournalisten skriver til daværende landsstyreformand Kim Kielsens ministersekretærer, at hun har forsøgt at kontakte dem med henblik på et telefoninterview med landsstyreformanden om "Múte B. Egedes dobbeltrolle, da han var minister for råstoffer", som de skulle være adviserede om.

Sidst på dagen svarer den ene ministersekretær, at han har sendt forespørgslen videre til Kielsen, og at han vender tilbage, når han har fået svar.

Om aftenen sender udlandsjournalisten dette svar videre til redaktionschef A fra NEWS sammen med en overleveringsmail, da hun har fri den følgende dag.

Journalisten orienterer redaktionschefen om, at hun endnu ikke har kontaktet Múte B. Egede selv, fordi hun ville have dokumentationen på plads før et konfronterende interview. Hun oplyser endvidere, hvem hun har forsøgt at kontakte, samt at flere af anklagerne ikke er dokumenteret.

Udlandsjournalisten vedhæfter en kladde af sin artikel og markerer, at "det med rødt, er det, vi mangler at få bekræftet enten fra Kielsen, eller når vi ringer til Múte".

Redaktionschef A melder senere tilbage, at hun vil sætte en anden udlandsjournalist på historien den følgende dag.

2. april 2021: Langfredag vælger redaktør B på TV2.DK at sætte en almen reporter i Newsroom på opgaven. Reporteren har en lang vagt, og det vil være en fordel på grund af tidsforskellen til Grønland. Forinden har udlandsjournalist 2 - som havde overtaget fra sin kollega fra den foregående dag – vurderet, at vinklen i det foreløbige udkast var strammet og skulle kigges efter en ekstra gang.

Historien bliver også nævnt på morgenmødet mellem dagens redaktører, men der er ingen andre redaktioner, som stiger med på sagen, og redaktør B orienterer efterfølgende på mail dagens C-vagt (den vagthavende journalistiske chef for hele Nyhedsafdelingen) om det foreløbige udkast til artiklen med overskriften "Grønlands måske kommende landsstyreformand involveret i korruption".

Lidt senere på formiddagen orienterer redaktør B skriftligt C-vagten om, at Grønlandshistorien bliver vanskelig at få hjem.

I løbet af formiddagen sender redaktionschef A en mail til reporteren og redaktør B, hvor hun har vedhæftet de to PDF-filer med tippet og journalistbriefet. Redaktionschef A oplyser ikke noget om afsenderen, som heller ikke fremgår af dokumenterne.

Mailen er en kopi af den mail, som redaktionschef A tidligere har sendt til de udsendte medarbejdere i Grønland inklusive bemærkningen om, at "Kielsen, Lars Emil og Múte selv er vel umiddelbart de oplagte at tale med?" Redaktionschefens mail indeholder desuden link til den ovenfor omtalte artikel i Sermitsiaq.AG fra 22. marts om, at folk i Grønland ikke tør anmelde korruption.

Redaktionschef A og reporteren på TV2.DK diskuterer efterfølgende historien flere gange. Ifølge reporteren gør han heftige indsigelser mod historien og den påståede dokumentation i tippet. Denne udlægning underbygges af flere medarbejdere i Newsroom, som oplevede deres kollega som "frustreret".

Kort før middag melder C-vagten til redaktør B, at han også selv har tænkt, at det ville blive vanskeligt at få Grønlandshistorien hjem. Ud over et kortfattet svar fra redaktør B hører C-vagten ikke mere om projektet den dag.

Reporteren og redaktør B diskuterer også sagen.

Reporteren sender redaktør B et udkast til indledning, som senere går igen i den endelige artikel, hvor det uden kildeangivelse bliver fastslået som en kendsgerning, at "Grønlands oppositionsleder Múte B. Egede deltog som minister for råstoffer i to møder, hvor han burde have erklæret sig inhabil", fordi han angiveligt skulle have medvirket i politiske afgørelser, han selv havde fordel af.

Ifølge korrespondancen og de efterfølgende forklaringer til seernes redaktør billiger redaktør B i første omgang udkastet. Reporteren oplyser, at han derefter ringede til både IA's presseafdeling og Múte B. Egede, men uden held.

Reporteren og redaktør B er bekymrede over, at dokumenterne indeholder en række konklusioner, som ikke er underbygget.

Redaktionschef A har til seernes redaktør oplyst, at hun flere gange spurgte reporteren, om Múte B. Egede var blevet hørt. Ifølge redaktionschefens forklaring svarede reporteren, at der både var ringet og sendt sms til Múte B. Egede med henblik på forelæggelse.

Reporteren har på sin side forklaret, at han inden udgivelsen ringede til redaktionschef A, som oplyste, at de havde forsøgt at ringe til Egede i flere dage, men uden held.

Ifølge reporterens forklaring sagde redaktionschef A også, at historien måtte køre uden Múte B. Egedes kommentar.

Forklaringerne stemmer således ikke overens på det punkt.

Efter kl. 13 sender reporteren sit udkast til artiklen i ren tekst til redaktionschef A, samtidig med, at han oplyser hende om, at redaktør B "er optimistisk om, at den godt kan køre, som den er nu".

Hertil svarer redaktionschef A "OK" og "I kører bare", som det fremgår af forklaringer og korrespondancen.

Kl. 14.58 offentliggør TV2.DK artiklen:

Overskrift: Bejleren til at blive Grønlands nye leder undlod at erklære sig inhabil i to sager

Underrubrik: Formanden for Inuit Ataqatigiit (IA), Múte B. Egede, er lige nu favorit til at blive landsstyreformand i Grønland efter parlamentsvalget på tirsdag.

Tekst: Grønlands potentielt kommende landsstyreformand, oppositionslederen Múte B. Egede, deltog som minister for råstoffer i to møder, hvor han burde have erklæret sig inhabil.

Da han tiltrådte ministerposten i 2016 var han stadig direktør og ejer af selskabet MK Agro, der handler med dyrefoder, læggekartofler og kunstgødning i Sydgrønland.

I 2017 solgte han aktiviteterne i virksomheden, men han har selv oplyst, at han tjente penge på selskabet helt indtil udgangen af året.

Alligevel deltog han i to møder som minister i 2017, hvor han stemte for at tilføre penge til erhverv, hans eget selskab var involveret i.

Først stemte han for, at et statsejet selskab skulle opkøbe kartofler fra det hårdt ramte grønlandske landbrug.

Derefter stemte han for, at man skulle tilføre offentlige midler til at hjælpe sydgrønlandske fåreavlere med at købe dyrefoder.

Kim Kielsen blev undersøgt i inhabilitetssag sidste år

Sidste år blev den nuværende landsstyreformand, Kim Kielsen fra partiet Siumut, også undersøgt for en sag om inhabilitet.

Han stemte for at hæve kvoterne for stenbider i en periode, samtidig med at han havde udlejet sin båd til en fisker.

Men advokatfirmaet Poul Schmith konkluderede 23. juli 2020, at han ikke handlede i strid med reglerne om inhabilitet.

Dengang sagde Múte B. Egede, at det ikke var godt nok. I sidste ende skulle det nemlig være Revisionsudvalgets afgørelse, der skulle være tungen på vægtskålen.

- For os er det vigtigste, at Inatsisartuts revisionsudvalg kommer med en udmelding om deres undersøgelse. Derefter kan Inatsisartut tage en beslutning om, hvordan og hvorledes sagen hænger sammen - og om Kim Kielsen politisk og forvaltningsretligt set har været inhabil i den her sag, sagde Múte B. Egede til Kalaallit Nunaata Radioa.

Forsvarede sig på Facebook

Allerede i 2020 var bejleren til lederpositionen i Grønland ude og give svar på tiltale i sagerne om den mulige dobbeltrolle som minister.

I februar 2020 skrev han en statusopdatering på Facebook, hvor han adresserede "rygterne", som han kalder dem.

- Rygterne cirkulerer, så lad mig gøre det helt klart: Det er ingen hemmelighed, at da jeg gik ind i politik, var jeg selvstændig erhvervsdrivende, lød det fra Múte Bourup Egede i opslaget.

Han fortsætter med at sige, at han har fået en tilladelse fra et særligt udvalg i Grønlands parlament, Udvalget for Valgs Prøvelse, til at drive erhverv ved siden af sit politiske embede som minister.

- Under hele processen informerede jeg løbende Inatsisartuts Udvalg for Valgs Prøvelse, om hvad jeg lavede, og hvor i processen salget af virksomheden var.

Gennemsigtighed i interesser

Siden 2015 har det været obligatorisk for medlemmerne af det grønlandske parlament at registrere deres hverv og økonomiske interesser i et offentligt register.

Men det gælder ikke medlemmer af Naalakkersuisut, Grønlands regering. Og så halter det også med at følge op på registreringerne.

- Vi ved ikke, om der er nogen, som kigger på og kontrollerer de registreringer, de folkevalgte medlemmer af Naalakkersuisut oplyser, forklarer Birta í Dali, formand for Transparency International Greenland, der de seneste år har arbejdet for at gøre det politiske og offentlige system mere gennemsigtigt, så det bliver tydeligt for samfundet og vælgerne, hvis de folkevalgte har dobbeltroller.

- Derfor har vi som samfund og som vælgere ikke mulighed for at vide, om registreringerne er korrekte. Og hvis der opstår tvivl om registreringerne, er konsekvenserne ikke klart definerede, siger hun.

Inhabilitet er en udfordring

Ifølge et nyt integritetsstudie fra Nordic Consulting Group er dobbeltroller i magtpositioner et område, som er en særlig udfordring i Grønland:

- Korruption i Grønland (...) relaterer sig til grænselandet mellem vennetjenester og inhabilitet og potentielt til grænselandet mellem berettigede og uberettigede gaver, står der i rapporten.

Og de konklusioner er Birta í Dali enig i:

- Hvis en person besidder en toppost i et selskab, samtidig med at personen er folkevalgt til at repræsentere befolkningen, kan det være svært at være objektiv og habil. Det er vigtigt, at det er tydeligt, hvis en person varetager flere jobs, siger hun og fortsætter:

- For der skal helst ikke være tvivl om, hvorvidt en folkevalgt repræsenterer befolkningens interesser eller sine egne økonomiske interesser. Det synes jeg er rimeligt over for vælgerne, og det understøtter også den udvikling, det grønlandske samfund er i for at blive mere transparent.

Artiklen indeholder indlejret uddrag fra opslaget med Múte B. Egedes tidligere forsvar på Facebook 12. februar 2020, ligesom der er indlejret uddrag fra en nyhedsartikel om den såkaldte "stenbidersag", hvor Siumuts leder Kim Kielsen i 2020 var udsat for tilsvarende beskyldninger.

Efter offentliggørelsen kontakter Múte B. Egede cirka kl. 17.50 dansk tid (13.50 grønlandsk tid) reporteren, som ifølge Ekstra Bladet svarer tilbage på sms, at han kun har "været med på skrive delen", og at politikerne derfor må kontakte redaktionschef A.

"Som sagt må (du, red.) hellere tage den med min redaktør, da jeg ikke har noget som helst ansvar i forhold til de ting du nævner. Jeg har blot hjulpet med at skrive den. Hun ringer til dig, og så kan I forhåbentlig udrede det hele", tilføjer reporteren ifølge avisens referat.

Redaktionschef A ringer derefter til Múte B. Egede, hvor de efter hendes udsagn har nogen diskussion om sagens substans, men de enes om en rettelse, som bliver føjet til artiklen.

Kl. 18.44.15 – tre timer og 46 minutter efter første version – bliver artiklen ifølge et dataudtræk fra TV 2s digitale afdeling korrigeret med en kommentar fra Múte B. Egede.

Det tilføjes således, at "Múte B. Egede siger til TV 2, at han ikke har tjent nogle penge gennem MK Agro på nogle ovenstående sager."

Og senere:

"Han oplyser til TV 2, at han nu vil fremlægge dokumentation for korrespondancen mellem Udvalget for Valgs Prøvelse, der viser, at han havde fået tilladelse til at drive virksomhed, mens han var minister".

Kl. 18.44.54 rettes artiklen endnu en gang, da sætningen: "Múte B. Egede siger til TV 2, at han ikke har tjent nogle penge gennem MK Agro på nogle ovenstående sager" ændres til, at "Múte B. Egede siger til TV 2, at han ikke har tjent nogle penge gennem MK Agro på nogle ovenstående sager, da selskabet allerede var ved at blive opløst".

Herefter rettes nogle få stavfejl.

Kl. 22.02 samme aften skriver en redaktionschef på TV2.DK til reporteren, at han ikke kan forstå, hvem der er afsender på sætningen "han burde have erklæret sig inhabil" i indledningen. Redaktionschefen på TV2.DK har ganske vist fri, men har læst artiklen og undret sig.

3. april 2021: Kl. 02.50 natten til lørdag dansk tid skriver Múte B. Egede til redaktionschef A, at "hermed sendes som lovet det endelige brev fra Udvalget til Valgs Prøvelse".

I brevet til "Naalakkersuisutmedlemmet for råstoffer", dateret 30. maj 2017, fremgår det under overskriften "Bevarelse af andre hverv og erhverv", at udvalget "har taget de i skrivelsen anførte oplysninger til efterretning uden yderligere kommentarer, idet Udvalget dog for god ordens skyld skal bemærke, at det vil kræve en fornyet henvendelse til udvalget, såfremt der sker ændring af det inaktive selskabs aktiviteter", under medlemmets varetagelse af sit hverv som landsstyremedlem.

Múte B. Egede tilføjer i sin mail til redaktionschef A, at han derudover med klare argumenter sender et krav om dementi på TV 2s artikel, og at han som altid over for journalister står til rådighed for yderligere spørgsmål.

Kl. 11.08 skriver redaktionschef A til Múte B. Egede, at hun skal beklage, at han i første omgang ikke kom til orde i artiklen, men hun har tjekket, at reporteren forsøgte at kontakte ham for at få en kommentar, "sådan som vi selvfølgelig har pligt til og derfor også gjort". Men "desværre uden held".

Redaktionschef A tilføjer, at hun ikke helt forstår bemærkningerne omkring habiliteten, da brevet fra Udvalget til Valgs Prøvelse set med hendes øjne ikke kan være en generel accept af, at han som grønlandsk minister må være med til at behandle sager, som vedrører hans virksomhed.

Processen blev "gjort efter bogen" med en "revisor ind over", skriver Múte B. Egede i sit svar.

4. april 2021: Redaktionschef A giver besked til redaktørerne på TV2.DK om, at der skal laves en berigtigelse på artiklen om Múte B. Egede fra langfredag, og at hun har aftalt med souschefen for Nyhedsafdelingen, at den skrives ind i toppen af artiklen.

Kl. 12.21 tilføjes følgende tekst i toppen af artiklen:

"Korrektion 4. april 2021: IAs spidskandidat Múte Bourup Egede fastslår overfor TV 2, at han ikke har tjent penge i sit selskab på, at det grønlandske landsting har bevilget to millioner kroner til læggekartofler, og at selskabet var inaktivt på det pågældende tidspunkt. Múte Bourup Egede fastslår også, at han ikke har været inhabil, da de to bevillinger blev stemt igennem. TV 2 forsøgte uden held at få en kommentar fra Múte Borup Egede forud for artiklens offentliggørelsen. TV 2 beklager fejlen."

Kl. 20.20 samme aften fjernes den oprindelige artikel fuldstændig og erstattes med afvisningen, der lyder:

Overskrift: Grønlandsk politiker afviser anklager

Underrubrik: Formand for Inuit Ataqatigiit fastslår, at han ikke har tjent penge på bevilling fra det grønlandske landsting.

Tekst:

Rettet den 4. april 2021.

Formand for Inuit Ataqatigiit, Múte B. Egede, har ikke tjent penge i sit selskab på, at det grønlandske landsting har bevilget to millioner kroner til læggekartofler. Og politikerens selskab var inaktivt på det pågældende tidspunkt.

Det oplyser Múte B. Egede til TV 2.

Han fastslår samtidig, at han ikke har været inhabil, da de to bevillinger blev stemt igennem.

Sagen omhandler den grønlandske politikers ejerskab af selskabet AK Agro, der handler med dyrefoder, læggekartofler og kunstgødning i Sydgrønland.

Du kan læse mere om baggrunden for det grønlandske valg på onsdag i artiklen her.

"TV 2 beklager artikel på TV2.DK – 2. rettelse kl. 20.21: <https://nyheder.TV2.DK/politik/2021-04-02-groenlandsk-politiker-afviser-anklager-og-tv-2-beklager>"

Denne rettelse blev gennemført af chefredaktøren og en redaktionschef for TV2.DK, blandt andet fordi den oprindelige overskrift om "inhabilitet" stadig kunne deles på sociale medier. Det ville således komme til at stå som budskabet, også selv om der var rettet i teksten. Chefredaktøren og redaktionschefen for TV2.DK fandt, at det især op til et valg udgjorde et problem – selv om en historie altid skal holde.

Den oprindelige og udokumenterede artikel var hermed helt fjernet fra TV2.DK.

6. april 2021: Redaktionschef A sender en skriftlig redegørelse om sagen til TV 2s nyhedsdirektør samt souschefen i Nyhedsafdelingen.

7. april 2021: Múte B. Egedes afvisning af beskyldningerne om inhabilitet uddybes i en ny rettelse kl. 13.33.59, hvor overskrift og underrubrik er uændret. Kursivering – tilføjet til denne oversigt - angiver ændringerne i teksten:

Denne artikel er blevet rettet den 4. april 2021.

Den er rettet igen den 07. april med en opdatering om, at TV 2 beklager offentliggørelse af artikel.

Formand for Inuit Ataqatigiit, Múte B. Egede, har ikke tjent penge i sit selskab på, at det grønlandske landsting har bevilget to millioner kroner til læggekartofler. Og politikerens selskab var inaktivt på det pågældende tidspunkt.

Det oplyser Múte B. Egede til TV 2.

Han fastslår samtidig, at han ikke har været inhabil, da de to bevillinger blev stemt igennem.

Det sker som en reaktion på en artikel fra TV 2. I artiklen skriver vi, at Múte B. Egede undlod at erklære sig inhabil, da han på politiske møder var med til at træffe beslutninger, som i princippet også kunne påvirke rammerne for hans eget selskab MK AGRO, der handler med dyrefoder, læggekartofler og kunstgødning i Sydgrønland.

TV 2 beklager offentliggørelsen af artiklen, som ikke var dokumenteret og har efterfølgende også offentliggjort en beklagelse.

Du kan læse mere om baggrunden for det grønlandske valg på onsdag i artiklen her.

Kl. 13.37 tilføjes overskriften "Grønlandsk politiker afviser anklager" sammen med "og TV2 beklager" så den nu hedder

"Grønlandsk politiker afviser anklager, og TV2 beklager"

TV 2 offentliggør samtidig beklagelsen på TV2.DK og på seernes redaktørs side, SR.TV2.DK:

<https://nyheder.tv2.dk/2021-04-07-tv-2-beklager-artikel-om-groenlandsk-politiker> og <https://sr.tv2.dk/fejl-og-rettelser/2021/04/tv-2-beklager-artikel-om-groenlandsk-politiker/>

Det tilføjes efterfølgende, at artiklen blev rettet to gange den 4. april 2021.

10. april 2021: TV 2s nyhedsdirektør Ulla Pors Nielsen medvirker i 'Presselogen' på TV 2 NEWS, hvor hun beklager sagen. Med henvisning til kildebeskyttelsen afviser hun at gå nærmere ind i, hvor TV 2s oplysninger stammer fra.

3. Parternes forklaringer

Seernes redaktør har i perioden 25. juni til 11. august gennemført samtaler med 21 personer med tilknytning til sagen, hvad enten det er som direkte involverede, kolleger i Newsroom og på redaktionerne eller som chefer i huset. Alle de indbudte har medvirket frivilligt og i en klart positiv ånd.

Dertil kommer et antal uformelle drøftelser med ansatte med en mere perifer rolle i forhold til forløbet - men med kendskab til daglig praksis i Nyhedsafdelingen.

Udlandsjournalisten:

Journalisten, som arbejdede hjemme på grund af corona-restriktioner, blev 30. april ringet op af den journalistiske planlægger på udlandsredaktionen, som ønskede at sætte hende på "en vigtig historie", hun skulle lave omkring en korrupsionssag med en grønlandsk politiker.

Ud fra samtalen fik hun indtryk af, at hele researchen var lavet, og hun bare skulle ringe til nogle få personer og så skrive historien.

Den følgende morgen startede hun imidlertid med at læse notatet igennem og lave indledende research. Hun vidste ikke, hvor historien kom fra og havde svært ved "at finde hoved og hale" i det, og hvordan Múte B. Egede helt præcist skulle have overtrådt loven.

Journalisten kontaktede redaktionschef A, som argumenterede for, at pressen havde en opgave som vagthund, og at grønlænderne skulle kunne gå til valg på et oplyst grundlag, da sagen havde stor samfundsmæssig relevans. Chefen tvivlede ikke på, at dokumentationen var i orden og fik også manet journalistens tvivl i jorden.

Journalisten oplyser, at hun ikke har været udsat for nogen form for ubehageligt pres eller intimidering fra redaktionschef A's side, chefen var bare meget overbevisende. Journalisten synes dog samtidig, at det er en usikker situation at skulle sige fra over for en historie, når man er freelancer.

Journalisten forsøgte efter bedste evne at faktatjekke sagen og linkede i artikeludkastet til Múte B. Egedes opslag på Facebook 12. februar 2020, landsstyret Naalakkersuisuts møde om foder den 31. august 2017 og et ministermøde om læggekartofler den 15. november samme år, klip fra lokalpressen, årsrapport fra MK Agro, til lovgivning for den folkevalgte forsamling Inatsisartut og rapporten 'Integritetsstudie Grønland', lige som hun havde citater fra tidligere minister Vittus Qujaukitsoq, som ikke huskede noget om, at Múte B. Egede skulle have erklæret sig inhabil i forhold til visse landbrugsspørgsmål.

Journalisten talte også med Birita í Dali fra Transparency International Greenland, som kom med en generel advarsel om, hvem der kunne være kilde til sådan et tip, da der kunne ligge bagtanker i det. Birita í Dali sagde også, at Grønland er i en ny periode, hvor tingene skal være i orden – og henviste i den forbindelse til sin organisations undersøgelse af, at folk i landet ikke tør anmelde andre for korrupsion og lignende.

Det lykkedes ikke for journalisten at løfte dokumentationen, og torsdag 1. april sluttede hun med om aftenen at skrive en overleveringsmail til redaktionschef A, hvor det klart fremgik, at hun endnu ikke havde kontaktet Múte B. Egede selv, da hun ville have dokumentationen på plads før et konfronterende interview. Hun skrev også, hvem hun havde forsøgt at kontakte, og at flere af anklagerne ikke var dokumenteret.

Journalisten tilføjede, at "det med rødt er det, vi mangler at få bekræftet enten fra Kielsen, eller når vi ringer til Múte".

På mit spørgsmål svarer udlandsjournalisten, at Múte B. Egede helt klart skulle være forelagt beskyldningerne, men det skete ikke. Hun var derfor rigtig ked af at stå som medforfatter til artiklen, da hun ikke blev hørt og orienteret inden udgivelsen.

Reporteren på TV2.DK:

Reporteren fortæller, at han allerede inden mødetid langfredag fik en mail fra redaktør B på TV2.DK om, at en "vigtig opgave" var i vente. Reporteren syntes umiddelbart, at det lød som en spændende opgave.

Efter at have læst udkastet til artikel fra sin kollega, journalisten på udlandsredaktionen kunne han imidlertid se, at det ikke hang sammen. En sag, der handlede om korrupsion, der var ingen kildeangivelse, men to fra Siumut som skulle kritisere en politisk modstander. Det hele lugtede, og reporteren ringede derfor til redaktionschef A, da der ikke var nogen kilde på de centrale kritikpunkter.

Redaktionschef A afviste imidlertid ifølge reporteren, at det så ville være TV 2, som kom til at stå som afsender af anklagerne sammen med de to politiske modstandere, men de blev enige om, at redaktionschef A skulle sende ham en mail med tippet, som udlandsjournalisten havde citeret i sit udkast til artikel.

Reporteren fik ikke at vide, hvem kilden var, eller hvorfor det var hemmeligt. Han fandt derfor det hele ret lusket, også fordi tippet virkede som en drejebog til at få Múte B. Egede ned med nakken.

Undervejs ringede han også til en dansk journalist med kendskab til grønlandske forhold og fortalte om historien og det hemmelige tip. Journalisten svarede lidt uklart, at "det er sådan man laver politik i Grønland", og lige som en avisredaktør i Nuuk, som reporteren også kontaktede, fandt den pågældende ikke, at der var nogen historie.

Reporteren udarbejdede en liste med en række punkter over, hvorfor han ikke mente, at historien holdt. Derefter ringede han til redaktionschef A og sagde blandt andet, at der ikke var beviser for, at Múte B. Egede havde tjent penge på at være med til at træffe beslutningen om Landsstyrets indkøb af læggekartoflerne. Redaktionschef A holdt imidlertid fast i historien og sammenlignede det med, hvis en minister i Danmark havde "solgt en båd" og samtidig været med til at træffe beslutning om bedre vilkår for bådejere.

Reporteren diskuterede det også med redaktør B, men denne bad ham om at ringe til redaktionschef A i stedet, og de ringede nok sammen fem gange. Reporteren oplevede det, som om redaktionschef A prøvede at diktere, hvordan historien skulle laves, og han følte sig meget alene – over for en højt placeret chef, som endda var fra en anden afdeling.

Hun sagde også til reporteren, at hvis han ikke kunne finde ud af det, måtte hun finde en anden, som kunne, og han valgte derfor at se på sagen en gang til.

Resultatet blev, at han skrev en nedtonet version af historien – uden beskyldninger om korrupsion, men med spørgsmålet om mulig inhabilitet.

Inden udgivelsen ringede han en gang til IAs presseafdeling, som ikke svarede, og på en af deres sider fandt han et nummer til Múte B. Egede, som han også ringede til en gang. Da det heller ikke lykkedes, ringede han til redaktionschef A, som sagde, at de havde forsøgt at ringe til Egede i flere dage, men uden held.

Reporteren tænkte derfor, at så havde Múte B. Egede fået tid nok til at svare. Ifølge reporteren sagde redaktionschef A også, at historien måtte køre uden Múte B. Egedes kommentar.

Redaktionschef A godkendte efter reporterens opfattelse artiklen, efter at han havde sendt den til hende, samtidig med at han i mail også til hende skrev, at redaktøren på TV2.DK var ”optimistisk om, at den godt kan køre, som den er nu”.

Om det manglende faktatjek siger reporteren, at han havde ”undersøgt sagen efter bedste evne” med sin kritik af de punkter i notatet, som han ikke mente holdt, lige som han havde ringet til ”Grønlands-eksperter” for at ”spørge om deres mening”.

Forelagt mit spørgsmål om, at historien blev udgivet, uden at beskyldningerne var blevet forelagt Múte B. Egede, gentager reporteren, at han ikke kunne komme igennem til ham, og at han også havde forsøgt partiets pressetelefon. Han tænkte derfor, at man ”ikke kan protestere, hvis man ikke reagerer efter at være forsøgt kontaktet i fem dage”. Han tilføjer, at han talte med redaktionschef A om dette, og hendes svar var ifølge reporteren, at ”historien måtte køre uden svar fra den grønlandske politiker”.

Han understreger endvidere flere gange, at det var meget vigtigt for hans beslutning, at redaktionschef A udtrykkeligt havde sagt, at de allerede flere gange havde forsøgt at komme i kontakt med Múte B. Egede.

I det hele taget følte han sig under voldsomt pres, og det var også forklaringen på, at han efterfølgende svarede i en sms til Múte B. Egede, at denne måtte kontakte redaktionschef A, fordi reporteren ikke selv mente at have ”noget som helst ansvar” for historien. Han havde ”blot hjulpet med at skrive den”, som det fremgår af den pågældende sms.

For så vidt angår hele forløbet erkender reporteren, at han ikke har tænkt klart. Han burde have ringet til sin egen chef eller C-vagten, men han har aldrig tidligere prøvet at være i konflikt med en chef og ringe sammen med vedkommende så mange gange i løbet af en vagt.

Han følte sig tvunget til at få sagen ud af verden, da han var bange for redaktionschef A's reaktion og for de konsekvenser, det kunne have for ham som freelance-medarbejder, hvis han afviste at skrive den.

Kolleger i Newsroom:

Flere medarbejdere, som også var på vagt på TV2.DK langfredag undrer sig over, at en reporter skulle sidde med en stor sag om Grønland på en helligdag, da historier af den karakter ikke er en normal opgave i Newsroom, hvor man typisk arbejder med dagsaktuelle nyhedshistorier. Det var også den første artikel på TV2.DK om valget i Grønland, så det var lidt mærkeligt med den vinkel.

Deres egen redaktør B burde efter deres opfattelse have taget de svære samtaler med redaktionschef A fra NEWS – det virkede som om reporteren fik lov at ”sejle selv”, som en siger. Vedkommende tilføjer, at redaktør B var heller ikke glad for sagen, så han har nok også følt, at den blev presset igennem.

En anden medarbejder har efterfølgende selv undret sig over, at kritikken ikke blev forelagt Múte B. Egede, da man plejer at gøre den slags helt automatisk. Vedkommende har dog oplevet det, som om kollegaen blev presset ”oven fra”.

Der er ingen af medarbejderne, som seernes redaktør har talt med, der har overhørt samtalerne mellem reporteren og redaktionschef A, da de foregik på telefon uden for Newsroom, men de opfattede deres kollega som "frustreret".

Redaktør B på TV2.DK:

Redaktøren fortæller, at han første gang hørte om Grønlandshistorien et par dage før påske, da den blev sat i gang på udlandsredaktionen i Odense. På grund af tidsforskellen til Grønland blev den nye udlandsjournalist 2 imidlertid taget af sagen langfredag morgen, og i stedet landede den hos reporteren i Newsroom.

Redaktør B talte med redaktionschef A, som fortalte, hvad sagen gik ud på, og at der kun manglede kommentarer fra Múte B. Egede og den daværende landsstyreformand Kim Kielsen. Redaktør B orienterede på morgenmødet de andre redaktioner om historien, men den mødte ingen interesse.

Reporteren på TV2.DK kastede sig over sagen, og hans første melding var, at det var noget rod, som slet ikke holdt. Reporteren talte med redaktionschef A på telefon flere gange og virkede frustreret, men hun blev ved med at holde fast.

Redaktør B meddelte derefter redaktionschef A, at sagen burde kunne løses et andet sted – hos graverjournalisterne eller lignende. Redaktionschef A insisterede imidlertid på, at den skulle køre langfredag, da det var sidste chance inden valget.

Redaktør B oplyser, at han derefter gav sig og luftede muligheden for – uden pres – at få reporteren til at lave historien om inhabiliteten i et forsøg på at balancere den og brede den ud. Han krævede i den forbindelse, at redaktionschef A skulle læse historien igennem og tage ansvar for indholdet, hvilket er helt almindelig praksis i forhold til fagredaktioner.

Redaktionschef A sagde ja til at læse artiklen igennem.

Jeg spørger redaktør B om, at reporteren kl. 13.31 skrev til redaktionschef A, at redaktør B var "optimistisk om, at den godt kan køre, som den er nu"?

"Ja, det var nok også min vurdering", svarer redaktør B, som ikke har nogen forklaring på, hvorfor den blev udgivet uden en kommentar fra Múte B. Egede.

Der stod heller ikke i artiklen, at det ikke var lykkedes at få en kommentar.

"Det burde jeg have spottet. Der burde have stået, at der var gjort forsøg på at indhente en kommentar fra Múte B. Egede", siger redaktør B.

Han oplyser, at han ikke fik noget at vide om kilden til historien – og spurgte heller ikke til det. Han fik blot præsenteret notatet og det såkaldte "journalistbrief" som "dokumentation" fra redaktionschef A.

Redaktør B oplyser, at der var tale om et hårdt pres fra redaktionschef A, og hun var meget insisterende. Hun har dog ikke på noget tidspunkt truet med noget, men blot argumenteret for, at det var en "god historie" og lignende.

Det er rigtigt, at han kl. 11.52 skrev i en mail til C-vagten, at det ville blive en "hård fødsel", men det betød ikke, at sagen var lagt ned. C-vagten kunne derfor godt have spurgt til sagen, men redaktør B mener, at han

også selv burde have gjort mere ved det. 11.53 svarede han blot i en mail til C-vagten, at "vi er startet helt forfra på den. Så må vi se".

C-vagten skulle klart have været inde over; "jeg burde have gået til ham og sagt, at vi havde en krise", forklarer redaktør B.

På seernes redaktørs spørgsmål om det også handlede om at få sagen ud af vagten, siger redaktør B, at både han selv og reporteren mente at have valgt en mindre kontroversiel udgave ved at nedtone historien fra korrupsion til inhabilitet.

Redaktør B understreger, at reporteren gav besked til ham om, at redaktionschef A havde læst og godkendt artiklen – ellers havde han ikke turdet udgive den, fordi han "havde ingen chance for at tjekke kilden".

Redaktionschef A pressede på – "men jeg kunne også have sagt nej", siger redaktør B, som også over for ledelsen i Nyhedsafdelingen har beklaget, at han ikke bremsede historien helt eller involverede C-vagten.

Redaktionschef A fra NEWS:

Tippet kom ind ved et tilfælde. Redaktionschef A var i gang med at line historier op for de udsendte medarbejdere i Grønland, som havde meget bøvl med karantæne, dårligt vejr og lignende. Hun talte i den forbindelse med en kilde, som tilbød papiret, som redaktionen kunne kigge på. Redaktionschef A sendte papirerne videre til de udsendte i Grønland, men der blev den afvist blandt andet med henvisning til, at de ikke kunne nå at researche historien.

Derefter boksede den første udlandsjournalist med sagen, men hun nåede kun at aflevere et ufærdigt produkt, inden hun drog på påskeferie. Langfredag landede den hos reporteren og redaktør B i Newsroom på TV2.DK.

Redaktionschef A mener, at hun nok blev offer for sin nordjyske stædighed – men erkender, at hun klart burde have droppet historien på det tidspunkt.

Hun afviser dog klart beskyldninger om, at hun nærmest skulle have lagt medarbejdere i "benlås" for at få dem til at lave historien. Den skulle laves på helt almindelige journalistiske vilkår, og man behøver ikke være redaktionschef for at vide, at en historie af den karakter skal tjekkes og forelægges.

Redaktionschef A er sikker på, at det var en helt klar aftale med reporteren på TV2.DK, at han skulle tale med Múte B. Egede. Hun fastholder, at hun flere gange på telefon spurgte reporteren, om Múte B. Egede var blevet hørt. Reporterens svar var ifølge redaktionschef A, at der både var ringet og sendt sms til Múte B. Egede med henblik på forelæggelse.

Efter hendes opfattelse står det i "journalisternes grønspættebog", at kritiske oplysninger skal forelægges for den angrebne part - og der skal tjekkes fakta. Ikke desto mindre blev historien alligevel offentliggjort, og reporteren skrev efterfølgende i en sms til redaktionschef A, at Múte B. Egede var meget sur.

Redaktionschef A ringede til Múte B. Egede, hvor de havde nogen diskussion om, hvorvidt han var inhabil eller ej – men de enedes om en rettelse, som blev føjet til artiklen tre timer og tre kvarter, efter at den var offentliggjort på TV2.DK.

Hun kan efterfølgende se, at hun burde have stoppet projektet, men hun gik som en selvfølge også ud fra, at reporteren havde kontaktet Múte B. Egede, ligesom det var klart, at alt skulle faktatjekkes.

Problemet langfredag var dog også, at redaktionschef A i princippet havde fri og påske hjemme – og samtidig havde hun ualmindelig travlt med oplining for holdet i Grønland med medarbejdere i telefonen adskillige gange.

Jeg oplyser redaktionschef A om, at der i mediekredse cirkulerer forlydender om, at kilden bag tippet havde en ikke nærmere defineret rolle i forhold til den grønlandske minebranche.

Ligesom TV 2 ønsker redaktionschef A imidlertid ikke at oplyse noget om kildens identitet, men erkender, at "tippet kom fra folk, som ikke elsker Múte B. Egede".

Sådan er det dog ofte i journalistik, og "vi tjekker altid alt igennem", siger redaktionschefen, som derfor var overrasket, da det gik op for hende, at reporteren ikke havde foretaget det nødvendige faktatjek.

Redaktionschef A mente, at det potentielt var en god og vigtig historie, hvis den var korrekt. Hun så det derfor som en almindelig sag om journalistisk efterprøvelse af en historie om påstået inhabilitet hos en af spidskandidaterne ved det grønlandske valg.

Hun tilføjer, at hendes grundlæggende interesse i sagen handlede om, at hvis Múte B. Egede havde været minister i Danmark, havde han ikke kunnet være i gang med at afvikle et selskab og samtidig stemme for en særbevilling til den sektor, som hans virksomhed var en del af.

Spørgsmålet om habilitet var efter redaktionschefens opfattelse uafklaret, og derfor havde udlandsjournalisten netop talt med den tidligere minister Vittus Qujaukitsoq, som ikke huskede noget om, at Múte B. Egede skulle have erklæret sig inhabil i forbindelse med de to sager om bevillinger til landbrugssektoren.

Redaktionschef A oplyser endvidere, at hun bestemt havde blik for spørgsmålene om kildekritik, men det gælder også i Grønland ligesom i Danmark, at alle "er fedtet ind med hinanden" på den ene eller anden måde – "og en historie kan godt være god og væsentlig, selv om der er interesser på tværs af hinanden".

Hun afviser bestemt at have haft et motiv ud over den journalistiske interesse i sagen. Hun er ikke i ledtog med mineinteresser - hverken danske, grønlandske eller udenlandske, som det har været antydnet – og hun understreger endnu en gang, at hun ikke har modtaget nogen form for betaling fra kilden.

Redaktionschef A understreger endvidere, at hun ikke mener at have lagt noget utilbørligt pres på nogen medarbejder. Det er ikke hendes stil – selv om hun af natur altid er entusiastisk, som hun siger.

C-vagten:

Ifølge C-vagten, som havde det overordnede journalistiske ansvar og sad på TV 2 i Odense langfredag, var der allerede fra morgenstunden stort fokus på sagen om børn og kvinder i syriske fangelejre, hjemsendelse af syriske flygtninge samt debat om coronarestriktioner

Grønland stod derfor ikke på det tidspunkt højt på dagsordenen på TV 2 Nyhederne og NEWS. Dækningen var aftalt til at skulle starte om lørdagen, og det var der lagt faste planer for.

C-vagten husker det, som om historien om Múte B. Egede blev præsenteret meget overordnet, og på morgenmødet lød det som noget, der ikke kunne stå højt på agendaen på TV2.DK.

C-vagten oplyser, at der i nyhedsafdelingen ikke er noget usædvanligt i at få et tip. Man kan godt få op imod 100 tip om dagen, og det er helt normal procedure at tjekke og dokumentere historier, hvis de skal udkomme på TV 2s platforme.

Han forklarer, at interessante tip tjekkes rutinemæssigt. Han vurderer, at der i nogle sager kan være en versioneringsproblematik i forhold til kollegerne på TV2.DK, som ikke altid har adgang til den bagvedliggende research, som andre redaktioner har gravet frem.

I den aktuelle sag havde både journalist, reporter og redaktør B dog adgang til hele materialet.

C-vagten tilføjer, at tip til historier kommer både fra private, politiske interessenter og organisationer. Der ligger alle slags interesser bag, men man ser altid på, om en historie har en almen journalistisk og samfundsmæssig relevans – og om den kan dokumenteres.

C-vagten fortryder ikke selv noget vedrørende forløbet langfredag. Han havde på morgenmødet sagt, at han gerne ville holdes orienteret af redaktør B, som sad i Newsroom på Teglholmen i København.

C-vagten forstod det, som om historien blev lagt ned, da han modtog redaktør B's mail kl. 11.53. Der var absolut ingen alarmklokker og heller ingen meldinger om pres fra redaktionschef A's side – hun blev slet ikke nævnt af redaktør B, da de talte sammen på mødet om morgenen. C-vagten lagde heller ikke mærke til historien, da den blev offentliggjort på TV2.DK umiddelbart før kl. 15.

4. Hemmelig kilde

Som anført oven for har der i mediekredse cirkuleret forlydender om, at kilden bag tippet havde en "rolle" i forhold til den grønlandske minebranche.

Jeg har som anført tidligere forelagt disse forlydender for redaktionschef A, som ikke ønskede at kommentere spørgsmålet om kildens identitet, ud over at det er helt almindeligt i journalistik, at man modtager tip også fra politiske modstandere af dem, en sag drejer sig om.

Det afgørende er, at man faktatjekker alle relevante oplysninger, og at den angrebne part får mulighed for at kommentere beskyldninger.

Samme vurdering fremgik af redaktionschef A's skriftlige redegørelse 6. april til TV 2 Nyhedernes ledelse, hvor hun netop understregede, at det var klart, at kilden til notatet og det såkaldte journalistbrief om Múte B. Egede havde en interesse i sagen, "men derfor kan historien jo være reel nok", som hun skrev.

Det er i den forbindelse væsentligt at nævne, at Greenland Minerals – der er en af de store aktører i den grønlandske mineindustri – i en skriftlig kommentar i Berlingske 24. juni 2021 afviste at stå bag historien på TV2.DK. Det hed således, at "Greenland Minerals ikke er involveret" i TV 2-sagen, og at selskabet har en "generel politik om ikke at blande sig i politiske spørgsmål".

Under valgkampen indrykkede selskabet dog annoncer i grønlandske aviser under overskriften "Stem på fremtidens Kvanefjeld". I en anden annonce forsvarede selskabet sig ifølge Berlingske mod sine kritikere, som virksomheden kaldte ensidige og manipulerende.

TV 2 afviser ligesom redaktionschef A at oplyse noget om kildeforholdet, hvilket jeg anerkender som et vilkår i forbindelse med min undersøgelse af sagen.

TV 2 ligger dermed på linje med praksis i mediebranchen, hvor der er tradition for, at man ikke afslører kilder til tip om sager af samfundsmæssig relevans. En praksis, som i flere tilfælde har nydt opbakning i retssystemet.

I den såkaldte lækagesag fra 2007 om læk af fortrolige oplysninger fra et møde i Folketingets udenrigspolitiske nævn bestemte Højesteret i 2011, at TV 2 ikke skulle pålægges at vidne om, hvem der var kilde til oplysninger om, at Jægerkorpset skulle indsættes for at beskytte de danske styrker i Irak. Højesteret fandt "at oplysninger om indsættelsen er et forhold, hvis offentliggørelse må anses for at være af samfundsmæssig betydning såvel før som efter Jægerkorpsets ankomst til Irak."

I den såkaldte Grevil-sag fra 2005 blev en tidligere ansat ved Forsvarets Efterretningstjeneste ved Østre Landsret blev idømt fire måneders fængsel for – i strid med sin tavshedspligt - at have overdraget hemmelige dokumenter om tjenestens vurdering af Iraks påståede masseødelæggelsesvåben til to journalister fra Berlingske.

Journalisterne og avisens redaktør blev til gengæld frikendt året efter i Københavns Byret, hvor man fandt, at de lækkede dokumenter var af betydelig interesse for den offentlige debat.

Sidstnævnte sag viser, at det kan have konsekvenser at blive afsløret som whistleblower – uanset den pågældende sags eventuelle samfundsmæssige relevans.

5. Journalistisk afvejning

Et afgørende spørgsmål i forbindelse med mediers anvendelse af anonyme kilder er den journalistiske afvejning af kildens eventuelle motiv over for sagens samfundsmæssige relevans.

Det fremgår således af Pressenævnets 'Vejledende regler for god presseskik', at "kritik bør udvises over for nyhedskilderne, i særdeleshed når dissens udsagn kan være farvet af personlig interesse eller skadevoldende hensigt".

Journalistik er båret af kilder – til tider endda på basis af tvivlsomme motiver. Efter min opfattelse er det derfor afgørende, at man som journalist er særligt agtpågivende overfor, om den samfundsmæssige interesse i en sag vejer tungere end kildens mere eller mindre ædle hensigter i forhold til at bringe et emne ud i offentligheden.

Hvis det er tilfældet, kan en historie offentliggøres – under den udtrykkelige forudsætning, at der er tale om faktuelte korrekte oplysninger, som også har været forelagt den angrebne part, så vedkommende kan få mulighed for at kommentere oplysningerne.

Som det fremgår af udtalelser fra C-vagten ovenfor, modtager TV 2 Nyhederne adskillige tip hver eneste dag, og det er helt normal procedure at tjekke og dokumentere historier, inden de offentliggøres. Som C-vagten forklarer, ligger der alle slags interesser bag, men man ser altid på, om en historie har en almen journalistisk og samfundsmæssig relevans – og om den kan dokumenteres.

Der har i Grønland – også i året op til valget – været en væsentlig samfundsdebat om inhabilitet, korrupsion og tætte relationer.

Emnet blev således behandlet i forbindelse med offentliggørelsen i november 2020 af Nordic Consulting Groups rapport 'Integritetsstudie – Grønland', som blev udarbejdet efter anmodning fra landstinget Inatsisartut og her til vinter skal danne grundlag for en redegørelse fra landsstyret til landstinget.

Tilsvarende med Transparency Internationals 'Global Corruption Barometer 2020', hvis hovedkonklusioner fra Grønland blev offentliggjort i de grønlandske medier umiddelbart før valget i april.

Den såkaldte "stenbidersag" sidste år handlede om tidligere landsstyreformand Kim Kielsen, som med nød og næppe overlevede en mistillidsafstemning i oktober 2020. Det skete, efter at han var blevet beskyldt for at have handlet i strid med reglerne om inhabilitet, da han var med til at hæve kvoterne for stenbider, samtidig med at han havde udlejet sin båd til en fisker. En politisk betændt affære, som et stykke ad vejen mindede om TV 2s udokumenterede påstande mod Múte B. Egede.

På den baggrund finder jeg derfor ikke anledning til at rette kritik mod TV 2 for at give sig i kast med at undersøge beskyldningerne mod Egede. Det var en almindelig journalistisk opgave.

Det afgørende problem var, at påstandene i det anonyme notat og journalistbrief ikke blev faktatjekket og dokumenteret, og at Múte B. Egede ikke blev tilbudt mulighed for at kommentere beskyldningerne inden udgivelsen. Derfor burde artiklen ikke være udgivet.

6. Læren af forløbet

Når man kigger tilbage på sagen, er det oplagt, at der er sket fejl.

Fejl sker imidlertid – det gælder også på TV 2 – men det afgørende er, om man forstår at lære af dem.

TV 2 forudsætter i sine etiske retningslinjer, at det er alle medarbejderes og eksterne producenters pligt at kende TV 2s etik – og efterleve den i alle selskabets produktioner.

TV 2 Nyhederne oplyser hertil, at man med afdelingens presseetiske rådgiver sammen med TV 2 Jura har igangsat en serie af møder for medarbejdere med fokus på presseetik, dilemmaer og regler. Planen er, at disse møder skal fortsætte.

Under min gennemgang er jeg af flere medarbejdere gjort opmærksom på, at forsideredaktørerne på TV2.DK på en almindelig hverdag udgiver omkring 30 nyhedshistorier, lidt færre i weekender og på helligdage. Det kan derfor være en stor arbejdsmæssig udfordring, hvis de også skal tjekke alle kilder og informationer i historier, hvor de ikke selv har været involveret i den redaktionelle proces, men videreformidler et mere eller mindre færdigt produkt fra en anden redaktion. Det har i den forbindelse været påpeget, at der måske savnes en fast formuleret praksis for den type sager.

Tilsvarende bør det stå klart for alle medarbejdere, at man i tvivlstilfælde altid bør kontakte C-vagten eller en anden relevant chef, hvis der ikke er lydhørhed over for berettiget tvivl. Selv om det ikke er nogen garanti, kunne det muligvis have medvirket til at forhindre den aktuelle sag.

Hertil oplyser man fra TV 2 Nyhederne, at man på baggrund af sagen har skærpet fokus på C-vagtens rolle, herunder at C-vagten altid skal inddrages i afgørende tvivlsspørgsmål.

TV 2 Nyhederne har som konsekvens af sagen besluttet at styrke redaktørlaget på TV2.dk, så der også weekend og helligdage er to redaktører, som der er på hverdage.

Desuden arbejder man på at sikre, at det er helt tydeligt, hvilket ansvar chefer med en særopgave har, som for eksempel her med overordnet ansvar for Grønlandsdækningen.

TV 2 Nyhedernes ledelse har endvidere i kølvandet på sagen haft møder med TV2.DK's redaktion og indskærpet TV 2s regler og arbejdsgange. Herunder også, at ingen medarbejdere, uanset ansættelsesform, skal føle sig presset til at udgive en historie, de ikke tror på.

Jeg kan som seernes redaktør notere med tilfredshed, at TV 2 Nyhederne har ageret på sagen.

7. Konklusion

Efter at have gennemgået en lang række dokumenter og korrespondancer samt talt med de involverede parter i sagen er der for mig ikke tvivl om, at redaktionschef A havde et afgørende ansvar for, at artiklen langfredag 2. april 2021 ikke blev stoppet inden udgivelsen.

Det har hun også selv klart erkendt, da hun uden forbehold vedstod sig sit ansvar for sagen i en udtalelse til Ekstra Bladet 7. juni 2021:

”Jeg beklager dybt, at den historie nogensinde blev offentliggjort. Det var mig, der havde ansvaret for dækningen. Og det gjorde jeg på ingen måde godt nok, det har jeg været og er stadig rigtig ked af – både overfor Múte B. Egede, de involverede medarbejdere og for hele TV 2”, sagde redaktionschef A til avisen.

Et afgørende stridspunkt, som det ikke er lykkedes mig at afklare på det foreliggende grundlag, er uenigheden om, hvorvidt redaktionschef A havde endelig godkendt artiklen i den form, den havde, da hun kl. 13.48 skrev til reporteren, at ”I kører bare”.

Redaktionschef A har oplyst, at det var en helt klar aftale med reporteren på TV2.DK, at han skulle tale med Múte B. Egede, så han kunne blive forelagt de belastende oplysninger. Hun har også oplyst, at hun spurgte reporteren, om der ikke skulle kommentarer på, da hun fik forelagt udkastet til artiklen, ligesom hun fastholder, at både redaktør B og reporteren over telefonen fik at vide, at det selvfølgelig var under forudsætning af, at de talte med Múte B. Egede.

Reporteren opfattede på sin side, at redaktionschef A med sin bemærkning godkendte artiklen i den fremsendte form, efter at han kort forinden havde skrevet til hende, at redaktør B på TV2.DK var ”optimistisk om, at den godt kan køre, som den er nu”.

Der kan således være tale om modstridende opfattelser – eller en simpel misforståelse.

Uanset årsagen ændrer det ikke på, at der blev gjort alt for svage forsøg på at få en direkte kommentar fra Múte B. Egede inden udgivelsen.

Det er et skærpende moment, at artiklen blev udgivet fire dage før et valg, hvor man må forvente, at medierne udviser særlig agtpågivenhed i forhold til at validere nyheder, som kan anfægte en kandidats troværdighed.

Den helt afgørende fejl er derfor efter min vurdering, at påstandene i tippet ikke blev faktatjekket i behørigt omfang. Det burde også have fremgået, at påstandene i artiklen baserede sig på et anonymt tip, når der ikke var tale om validerede oplysninger fra navngivne kilder.

Der hænger nemlig let "noget ved", hvis et medie bringer ubekræftede oplysninger – også selv om den angrebne part får mulighed for at afvise kritikken.

Den manglende grundige undersøgelse punkt for punkt var således – efter min opfattelse – en graverende fejl. Det anonyme dokument indeholdt forholdsvis klare anvisninger på, hvordan man kunne have tjekket påstandene hos de grønlandske myndigheder. Det skete bare ikke.

Og det er en del af opgaven som journalist, man skal også kunne sige klart nej, hvis man ikke synes, en historie holder – og man kan ikke frasige sig sit ansvar for det redaktionelle indhold.

Det gælder ikke kun medieetisk, men også juridisk. En journalist hæfter med sin byline, hvad enten det drejer sig om en artikel eller et indslag på tv eller radio. En journalist er derfor nødt til at sige stop, hvis vedkommende ikke kan stå inde for, at tingene er i orden. Hvis chefen ikke vil lytte, må man gå til sin egen chef, opad i systemet – koste hvad det vil.

TV 2 har faste procedurer for kvalitetssikring med en klar ansvarsfordeling lige fra menig medarbejder til C-vagten med det overordnede ledelsesmæssige ansvar.

Redaktionen arbejder under et etisk regelsæt i form af de 'Vejledende regler for god presseskik' og TV 2s etiske retningslinjer.

Redaktionschef A burde have trukket i bremsen, da hun som chef indtog en særlig position med betydeligt ledelsesansvar.

For reporteren og redaktør B ringede alarmklokkerne allerede fra morgenstunden langfredag. Alligevel undlod de at inddrage C-vagten, da det ikke lykkedes dem at faktatjekke og forelægge påstandene for artiklens hovedperson.

Der påhviler derfor også både reporteren og redaktør B et betydeligt ansvar for, at de ikke stod imod, men valgte at udgive artiklen, selv om den ikke levede op til TV 2s standarder.

Set på bagkant gik meget galt i denne sag om en historie, som aldrig burde være udgivet.

LARS BENNIKE, 25.08.2021